

Szüleim emlékére

Domborműavatás a Bethlen Gábor Református Gimnáziumban

Szüleim domborműve előtt állunk abban az épületben, amelynek falai között kezdődött szűkebb családjunk története. Itt, a gimnáziumban találtak egymásra, fiatalon összeházasodtak, és több mint hat évtizedet éltek le együtt.

Amikor dr. Kádár Péter igazgató úrtól megkérdeztem, bekerülhet-e édesapám a gimnázium pantheonjába, azonnal igent mondott, és rámutatott a folyosó falán egy üres helyre – történetesen édesanyám két testvéréjének domborműveivel szemközt. Nagyapám Vásárhely ismert állatorvosa volt, mindkét nagybátyám, dr. Pákozdy Ferenc költő és dr. Pákozdy László Márton teológus professzor ugyanitt érettségizett, ahol jó néhány évvel később a szüleim maturáltak.

Az igazgató úr jóváhagyása után azt kértem Pannonhalmi Zsuzsa keramikus-művésztől, hogy a domborművön édesapám mögött édesanyám is látszódjék, hiszen az ő egész élete arról szólt, hogy a férje mögött állt, mindenben segítve őt. A gyerekeim és a magam számára is felejthetetlen édesapám hetvenedik születésnapja, amelyen emelkedett, szép szavakkal köszönte meg feleségének azt a biztos hátteret, amelyet egy életen át mindig biztosított számára.

Pannonhalmi Zsuzsa domborműve

A „mindig” természetesen édesapám felnőtt életére vonatkozik, mert gyerekkorában a legtöbb támogatást a Cseresnyés Kollégiumtól kapta. Azt pedig, hogy oda bejuthatott, Szénásy Gyula tanár úrnak köszönhette: ő figyelt föl rá a kopáncsi tanyai iskolában. Visszaemlékezéseiben édesapám azt írta, az édesanyja szeretne volna őt kivonni az iskolából, de a tanár út miatt ezt nem lehetett. Szénásy tanár úr „fenyegetőzésére” a nagymamám kénytelen volt legalább októbertől márciusig hagyni a fiát iskolába járni, pedig a tanyájukon nagyon sokat kellett dolgoznia. A tíz évig súlyos szívbetegséggel fekvő nagyapám semmilyen munkát nem tudott végezni, Édesapám négy évvel idősebb bátyja Vásárhelyre, a polgári iskolába járt be tanulni, emiatt gyakorlatilag nem volt otthon. Így történt, hogy az akkor még gyermekkorú édesapámra hárult rengeteg, az erejét legtöbbször meghaladó tennivaló.

A kopáncsi iskola egyetlen osztályában hatvanan-hetvenen tanultak. Szénásy tanár úr mégis észrevette, hogy a kis Tószegi gyerekek se könyve, se füzet, se rendes palatáblája nincs, de a tananyagot elég egyszer meghallania, többé nem felejt el. Édesapám már akkor különlegesen jó képességű diák volt. Szerencséjére pont abban az időben fogalmazódott meg Vásárhelyen a református egyház néhány kiváló képviselőjének szándéka: próbáljanak meg segíteni a tehetséges, ámde szegény sorsú diákoknak, hogy ők is tanulhassanak, mutathassák meg, mire képesek.

Az egyházi értekezleten Szénásy tanár úr nemcsak részt vett, de fel is szólalt. Amikor eldőlt, hogy néhány gyerek kaphat némi támogatást, a tanár úr elment a nagymamámhoz, és rábeszélte, engedje el a fiát tanulni. Nem volt könnyű rábírnai a nagymamát, de végül mégis beleegyezett, hogy megpróbálja a felvételi vizsgát. Édesapám úgy vélekedett, mai szemmel nézve is korszerű szemléletű felvételi vizsgát tartottak, sokféle képességet vizsgáltak egyszerre. Nem a korábban megtanultakat kérdezték vissza, hanem arra voltak kíváncsiak, kinek milyen a felfogó képessége, mennyire jó a memóriája.

Hatan vették sikerrel az akadályt, ők alkották a Tanyai Tanulók Otthonának, a későbbi Cseresnyés Kollégiumnak az első évfolyamát. Kezdetben még önálló otthonuk sem volt, az internátusban kaptak helyet. Érdekes módon édesapám életrajzában sosem említette, csak élete végén írta le, hogy a jómódú falusi gyerekek csúfolódása miatt mennyit szenvedett az a hat rongyos, szegény sorsú tanyasi fiúgyerek. Ők nem ismerhették a városi komfortot, nem tudhatták, mit jelent folyóvizet, villanyt használni. A gazdag fiúk szemében hirtelen meglátták saját nyomorukat. Így igazi megváltás volt, amikor megkezdhették önálló életüket a Tanyai Tanulók Otthonában. Nagyon szűkös körülmények között éltek, minden munkát saját maguknak kellett elvégezniük, és időnként bizony, még éheztek is. A szegénységük miatt azonban legalább egymás előtt nem kellett szégyenkezniük, mint az internátusi a gazdag gyerekek között.

A felvételi vizsga eredményességét bizonyítja, hogy a későbbiek során a hat elsőgenerációs fiatalember komoly pályát futott be: mindannyian diplomát szereztek, és kiváló teljesítményükkel rangos pozíciókba kerültek.

Édesapám sokat mesélt a gyerekkoráról, főleg a Tanyai Tanulók Otthonáról. Szívet melengető, jó érzés volt hallani, mennyire hűséges a tanáraihoz, az iskolájához, a barátaihoz, mennyire tiszteli azokat az embereket, akiknek ő oly sok mindent köszönhetett. Ha akkor Szénásy, Szathmáry és Bernáth tanár urak nem állnak melléjük, nemcsak ők hatan, de a Cseresnyés Kollégium későbbi diákjai sem tanulhattak volna a gimnáziumban. A tanáraik saját szerény jövedelmükből is áldoztak rájuk. Nemcsak tanították őket, a szellemi, erkölcsi útravalón kívül nagyon sok kézzel fogható adományt, ruhát, ennivalót is juttattak nekik. Édesapám mindezért hihetetlenül hálás volt, egykori tanáiraival életük végéig ápolta a kapcsolatot.

Az első évfolyamban indult hat fiú szinte testvéri viszonyba került, végig tartották a barátságot, többször meglátogatták egymást. Édesapám minden alkalommal elutazott Vásárhelyre a Cseresnyés-találkozókra, nagy örömmel készült tanárai, barátai viszontlátására.

A szüleim számára a legnagyobb példa Németh László volt: ő nemcsak a Cseresnyés Kollégiummá vált Tanyai Tanulók Otthonának nyújtott támogatása miatt volt fontos személyiség. Amikor összevonták a korábbi fiú- és leánygimnáziumot, a szüleim egy osztályba kerültek, ahol Németh László mindkettőjüket tanította. A tanár úr szinte minden tantárgyat komplex művelődéstörténeti keretben adott elő. A gimnázium falai közé általa behozott korszerű szemlélet, a tanórákon nyújtott igényes, magas színvonalú oktatás és a tanár úr hatalmas műveltsége a szüleim egész életét meghatározta.

Rendkívül hálás vagyok a Bethlen Gábor Református Gimnáziumnak és a Cseresnyés Kollégiumnak, hogy ápolja és méltó módon őrzi volt tanítványainak emlékét.